

HOTOND-BEIAARDWANDELING

KLUISBERGEN 6,5 / 10 / 14,5 km

Wandeling in en langs verschillende bossen van Zulzeke (Hotondbos en Beiaardbos) en Kwaremont (Watermolenbos en Feelbos).

Start en parking: Hotondmolen, naast het 'Hotond-sporthotel', Zandstraat 4 te Kluisbergen (N 425).

Bereikbaarheid: lijnbus 68 Ronse-Kluisbergen, halte Kasseiweg-Ronse (op een boogschuit van de molen 'Ten Hotond') of Belbus 470 'Kluisbergen-Ronse' en belbus 475 'Ronse' halte 'Ronse/Renaix Hotondstraat'

Toegankelijkheid: Goede wandelschoenen. Deels verharde wegen, maar ook veel onverharde, soms slijkerige voetwegen.

Afstand:

- Volledige wandeling: 10 km
- Verkorte wandeling: 6,5 km
- Uitgebreide wandeling: 14,5 km

Knooppuntenvolgorde:

- Volledige wandeling: Z1-92-93-94-14-15-18-H5-H6-98-38-A1-A2-L5-40-11-12-13-Z1
- Verkorte wandeling: Z1-13-14-15-18-39-12-13-Z1
- Uitgebreide wandeling: Z1-92-93-94-14-15-18-H5-H6-98-38-A1-A2-L5-L6-49-46-19-43-9-10-17-40-11-12-13-Z1

Op de wandelknooppuntenkaarten 'Schelde' en 'Zwalmvallei' kun je twee wandelnetwerken onderscheiden: Het [wandelnetwerk van Toerisme Oost-Vlaanderen \(TOV\)](#) en het ['MOW-netwerk'](#) (dit zijn de extra wandelwegen die niet in het TOV-netwerk zitten):

Het 'TOV-netwerk' is op de kaart aangeduid met blauwe streepjes (verhard) en bolletjes (onverhard). De TOV-knooppunten, die te velde herkenbaar zijn aangeduid met palen en bordjes, zijn op de kaart als rode bolletjes met een cijfer te herkennen.

De extra wandelwegen van het 'MOW-netwerk' zijn niet te velde aangeduid, maar zijn met groene streepjes en bolletjes op de kaart aangeduid. De extra 'MOW-knooppunten' die bij deze extra wandelwegen behoren zijn op de kaart te zien als zwarte bolletjes met een hoofdletter-cijfer combinatie (bijvoorbeeld 'L3').

Relax:

- Onderweg (enkel tijdens de uitgebreide wandeling tussen knooppunt 9 en 10): D'oude hoeve, Ronde van Vlaanderenstraat 3, Kluisbergen
- Na de wandeling: Hotondmolen, Zandstraat 4, Kluisbergen

Wandelbeschrijving volledige wandeling (10 km):

We starten aan het café-restaurant bij de Hotondmolen (weetje A). We steken de Zandstraat over en aan het infobord van het bos 'Scherpenberg' volgen we het bospad tot knooppunt 92 en kiezen verder de weg naar knooppunt 93. We lopen zo'n 200 m evenwijdig met de Zandstraat (N425). We steken de Zandstraat terug over en komen zo in het zuidelijke

gedeelte van het Hotondbos (weetje B). De open plek in het bos aan onze rechterkant is het hoogste punt van de Hotondberg (150 meter). We volgen de weg in het Hotondbos naar beneden (richting knooppunt 93).

We doorkruisen eerst een beukenbos met praktisch geen ondergroei van struiken en kruiden. Enkele honderden meters verder en lager in het bos bemerken we al meer ondergroei. Wanneer na ongeveer 500 m het bospad de rand van het bos met de weide raakt bemerken we een eerste bron en bospoel (zie foto hiernaast). We zijn nu ongeveer op 90 meter hoogte. Het water van deze bron baant zich verder een weg langs de rand van het bos: de Hotondbeek.

100 meter verder moeten we de helling beklimmen via een aantal trapjes. Halverwege deze trap kunnen we aan

weerszijden restanten zien van loopgraven uit de eerste Wereldoorlog (weetje C).

We wandelen tot aan de uitgang van het bos (=knooppunt 93) en verder naar 94-14-15-18. Aan knooppunt 18 gaan we rechtdoor (richting knooppunt 38). Na 400 m komen we aan knooppunt H5 (aan paaltje met logo Libbrechtwandeling met blauwe pijl, zie afbeelding hiernaast). Hier rechts afslaan en de voetweg volgen tot de Kalverstraat (H6). Hier links afslaan naar 98. Onderweg hiernaar kunnen we even uitrusten op de rustbank van Ulrich Libbrecht, oprichter van Stichting Omer Wattez (nu Milieufrent Omer Wattez vzw, zie Ulrich Libbrechtwandeling).

Ondertussen genieten we van het mooie vergezicht op de dorpskern van Zulzeke, het achterliggend Elenebos en de Koppenberg. Aan 98 links afslaan en wandelen tot aan 38 (kapel "Ter Boeker", weetje D). Hier rechts afslaan (richting 16) en ongeveer 200 m verder komen we op de Lamontstraat (A1) waar we links afslaan. 300 m verder komen we aan A2.

A2 --> L5: links van huisnr. 21, voetweg 62 rechtdoor naar beneden volgen (= richting knooppunt 40), tot aan de beek, stappen de brug over, slaan direct linksaf, volgen de beek enkele meters, slaan dan rechts af en volgen de voetweg door de akker tot aan de Middelloopstraat (= knooppunt L5).

Aan dit knooppunt L5 kunnen we onze wandeling uitbreiden naar 14,5 km door hier naar rechts af te slaan. Na 100 m (=L6) slaan we links af en volgen verder deze knooppuntenvolgorde: 49-46-19-43-9-10-17-40-11-12-13-Z1

Aan L5 slaan we links af (= richting knooppunt 40). Na een steile helling wandelen we langs het Kalkovenbos (weetje E). Aan het volgende kruispunt (= knooppunt 40) slaan we links af tot knooppunt 40. We volgen verder de route naar 11-12-13. Aan 13 rechts afslaan tot aan de Hotondmolen waar een frisse pint in het café op ons staat te wachten.

Wandelbeschrijving verkorte wandeling (6,5 km):

We vertrekken langs de weg achter de Hotondmolen naar knooppunt 13-14. Onderweg zien we aan onze linkerkant het Ingelbos (weetje F) en aan onze rechterkant zien we het Hotondbos (weetje B) en hoeve "Ten Baete" aan onze rechterkant (weetje G). Van knooppunt 14 naar 15-18-39-12-13. Tussen 39 en 12 lopen we door een weide die het Beiaardbos in twee delen scheidt en eigendom is van het ANB (weetje H). Aan 13 rechts afslaan tot aan de Hotondmolen waar een frisse pint in het café op ons staat te wachten.

Weetjes

A. De houten staakmolen uit de 17de eeuw werd na de Franse revolutie vervangen door een

stenen windmolen in de vorm van een afgeknotte kegel en deed dienst als olie – en korenwindmolen. Na de Tweede Wereldoorlog werd alle maalactiviteit gestaakt en het windgemaal onttakeld. In 1957 werd bovenop de overblijvende molenkuip een oriëntatietafel geplaatst (voor bezoek zich wenden tot de café-uitbaters). Op deze uitkijktoren hebben we een prachtig zicht op de Scheldevallei, het Hotondbos, de “Pays des Collines” en de Kluisberg.

B. Het grootste deel van dit bos behoort toe aan de Vlaamse Gewest en wordt beheerd door het ANB (Agentschap voor Natuur en Bos). De open plek aan de ingang bovenaan moet terug kansen geven aan planten als bijv. Struikheide. Tot in de 18de eeuw was de top van de Hotond een meer open landschap met heide, brem, gaspeldoorn (zie foto hiernaast) en ijl berkenbos. De lokale bevolking weidde er haar schapen. Pas tegen het einde van de 19de eeuw werd hier bos met beuk en naaldhout aangeplant.

In 2007 herstelde het Agentschap voor Natuur en Bos hier een voedselarm, soortenrijk grasland. Op de Muur van Geraardsbergen werden zadjes van blauwe knoop geoogst, die hier werden uitgestrooid. De blauwe knoop bloeit in de nazomer met blauwe bloemhoofdjes (zie foto hiernaast). Op de open plekken met droge zandgrond, die snel opwarmen, ligt de hazelworm, een hagedis zonder pootjes – beter bekend als de bospaling – graag te zonnen.

Net zoals de Kluisberg, Muziekberg en de Pottelberg is de Hotondberg een typische Diestiaanheuvel. Deze heuvels zijn de toppen van de zandbanken die achterbleven toen de Diestiaanzee zich zeven miljoen jaar geleden terugtrok. De ijzerrijke toppen verweerden in de miljoenen jaren tot de typische roestbruine samengeklitte zandgrond, ook ijzerzandsteen genoemd. De omringende valleigebieden erodeerden in de loop van de tijd, terwijl de sterke ijzerzandsteenlagen boven het landschap bleven uitsteken.

Op de hoogste delen van het Hotondbos (100-150 meter) is er weinig ondergroei onder dit beukenbestand aanwezig. Lager, vanaf de bronnenzones is er rijkere voorjaarsflora aanwezig, met mooie tapijten van Wilde hyacint en andere typische bronsoorten als Dotterbloem, Bittere veldkers en Goudveil.

C. Vanaf 1915 richtte het Duitse leger een aantal stormbataljons op. Het waren elitetroepen die opgeleid werden om nieuwe aanvalstechnieken met handgranaten, vlammenwerpers en machinegeweren uit te voeren. Deze eenheden dienden dan als stoottroepen om met snelle gerichte acties de vijandelijke linies te doorbreken. Elke Duitse legergroep kreeg vanaf 1916 een eigen stormbataljon. De omgeving van de Koppenberg aan de Schelde deed dienst als oefenterrein voor de opleiding van zo'n stormbataljon. Zo neemt stormbataljon 4 vanaf december 1916 zijn intrek in de kazerne van Oudenaarde om hier in de Vlaamse Ardennen te oefenen. Net omdat de beboste heuvels van de Vlaamse Ardennen zo'n gelijkenis vertoonden met de frontlinies te Ieper en Verdun fungeerde de Vlaamse Ardennen als oefenterrein. Vandaar wellicht ook de aanwezigheid van een loopgrachtennetwerk en bomputten in het Hotondbos te Kluisbergen.

D. Deze kapel werd in 1895 gebouwd en is toegewijd aan OLV van Lourdes. Vroeger hing hier een Mariabeeld aan een beuk, wat de naam van de kapel verklaart.

E. Letten we eens op de bosrand met bomen en struiken zoals zoete kers, beuk, rode kornoelje, hazelaar, iep, tamme kastanje en berk.

F. Het Ingelbos ligt op ongeveer 1 km van de Hotondheuvel. Het is een klein bosje (5ha). Het is grotendeels omgeven door een beekje en een onbemeste weide waardoor er weinig meststoffen van buitenuit insijpelen. In het bos zelf is er variatie aanwezig door de aanwezigheid van drogere zandlagen en nattere bronnenzones. In de vochtiger stukken vinden we in het voorjaar een mooie voorjaarsflora (met o.a. Wilde hyacint, Bosanemoon, Boswederik, Salomonszegel, Muskuskruid, Witte Klaverzuring, Gevlekt longkruid). Tweederden bestaat uit loofbos (eiken-beukenbos en valleibos met bronboskarakter). Het overige deel is naaldboutbos (vnl. lork en spar). Hier wordt een omvormingsbeheer naar loofbos toegepast via het "ringen" van bomen. Het Ingelbos is eigendom van de natuurvereniging Natuurpunt en enkel toegankelijk met een gids.

G. Hoeve "Ten Baete" Deze korenwatermolen dateert uit de 18de eeuw. Het water, afkomstig van de Hotondbeek, werd in een tweedelige spaarvijver verzameld voor de molen (zie kaartuittreksel van de Atlas der Buurtwegen). Reeds in 1861 werd het malen gestaakt. In de 19de eeuw werd ze verhoogd en aangepast. Daarna werd hij tijdelijk benut als cichorei-ast en is thans in gebruik als stal- en houtkot. Waterrad en alle technische uitrusting zijn verdwenen.

H. Het Beiaardbos. Dit bosreservaat bestaat uit 2 bospercelen met een stuk weide er tussenin. In het bos zijn Beuk, Zomereik en Es de meest voorkomende boomsoorten. Het weideperceel werd sedert begin deze eeuw niet meer bemest en deels beplant. Door maaien wordt de wandelweg ruim vrijgehouden. De gekleurde paaltjes onderweg geven de hoogte boven de zeespiegel weer. Dit bos- en weide complex behoort toe aan de Vlaamse Gemeenschap en wordt beheerd door het ANB (Agentschap voor Natuur en Bos).

Filip Keirse, augustus 2022